

УДК 821.14'02 – 1.08

ПАСТУШЕ ЖИТТЯ У БУКОЛІКАХ ФЕОКРИТА: ЛЕКСИЧНИЙ ТА СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Орислава Івашків

Львівський національний університет імені Івана Франка

вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна

E-mail: oryslava_ivashkiv@ukr.net

Розглянуто образ пастуха в буколічних ідиліях давньогрецького поета Феокріта, проведено систематизацію, розподіл на тематичні ряди та аналіз лексичних одиниць, пов'язаних із темою пастушого життя, а також визначено роль художніх фігур у тексті.

Ключові слова: Феокріт, буколіка, пастух, лексема, тематичний ряд.

Буколічні ідилії Феокріта, зокрема тема пастушого життя, часто ставали предметом досліджень науковців, здебільшого зарубіжних. Серед найбільш примітних можна назвати наукову розвідку Т. Попової [2], статтю К. Гутсвілер [4] та дисертацію Н. Коміяма [5]. В українській науковій літературі і нині бракує таких досліджень, і це зумовлює актуальність та новизну пропонованої розвідки. Крім того, жоден із згаданих дослідників не приділяв достатньої уваги саме лексичним засобам зображення пастушого життя та їхньому стилістичному ефекту.

Пастух – одна з найдавніших професій у світі, що набула поширення у стародавній Греції, Італії та Малій Азії зокрема і на більшості материків загалом. Для греків характерні так звані поетичні образи пастухів, оспівані в міфах, священних розповідях та піснях [2, с. 101]. У греків була своєрідна класифікація пастухів, відповідно до стада, яким вони опікувались. “Найпрестижнішою” була професія волопаса, а бути козопасом вважалося ганебним. Доказом цього є вірш у Феокріта: ... ἃ δούσερός τις ἄγαν καὶ ἀμήχανος ἔσσι. / Βούτας μὲν ἔλεγεν, νῦν δ' αἰπόλῳ ἀνδρὶ ἔοικας. – Ет, безталанний ти надто якийсь і невмілий, / Ніби й волів ти пасеш, а подібний на козопаса (I: 85–86) (переклад А. Цісика) і схожий рядок δούσερωτα καὶ αἰπόλον ἀνδρα καλεῖσθα – ти нещасний в коханні і називаєшся мужем-козопасом (VI: 7). Отож, градація пастухів виглядала так: ὁ βουκόλος (18 фіксацій) і ὁ βούτας, ου *дор.* (6) – волопас, пастух биків, ὁ αἰπόλος – козопас (13) та ὁ ποιμήν, ἔνος (13) і дорійська форма ὁ ποιμάν, ἄνος (1) – пастух, вівчар. Загальна назва пастуха незалежно від стада, яке він випасає – ὁ νομεύς, ἔως (1). Ще одним доказом цієї класифікації є рядок ἦνθον τοῖ βοῦται, τοῖ ποιμένες, ὥπόλοι ἦνθον – Прийшли волопаси, вівчарі, і козопаси прийшли (I: 80). Звичайно, такий порядок слів може пояснюватись метричним розміром вірша, але, на нашу думку, тут проілюстрована саме градація професії пастуха. Цікавим є випадок заміни слова “волопас” близьким за значенням словосполученням: μυκητῶν ἐπίουρε βοῶν Δάφνι – о Дафнісе, стороже ревучих корів (VIII: 6).

В аналізованих буколічних ідиліях, зокрема в I, III, IV, V, VI, VII, VIII*, IX*, X, XI, XX* та XXVII*, дійовими особами є пастухи. Серед усіх типів пастухів автор надає перевагу волопасам (8 випадків) як персонажам, далі – козопаси (5 випадків) і вівчарі (3 випадки). У кількох випадках (5) із тексту неможливо з'ясувати тип пастуха, оскільки вказівки на те, яке стадо він пасе або нечіткі, або їх взагалі немає. Імена пастухів досить різноманітні, та найчастіше Феокріт асоціює пастуха із Дафнісом – ὁ Δάφνις, адже вживає це ім'я чотири рази. Поширеними також були імена Меналк (ὁ Μενάλκας), Тірсіс (ὁ Θύρσις), зустрічалися й Батт (ὁ Βάττος), Корідон (ὁ Κόρυδων), Комат (ὁ Κομάτας), Лакон (ὁ Λάκων), Дамойт (ὁ Δαμοίτας), Мілон (ὁ Μίλων) і Букай (ὁ Βουκαίος). Цікаву гіпотезу щодо імені “Батт” висуває дослідник М. Пасхаліс, зазначаючи, що воно якимось пов'язане із іменником ὁ βῆτος – колючка [6, р. 1]. Крім того, багато з наведених імен перейшли і в римську традицію. У Вергілія зустрічаємо і Корідона, і Тірсіса, і Меналка разом з іншими іменами пастухів.

Грецька міфологія містить багато прикладів того, що пастухами були навіть боги. Більшість із них Феокріт згадує у своїх буколіках. Найкращим зразком є опис любовного страждання міфічного волопаса Дафніса (I: 66–142). У межах цього опису зустрічаються й інші пастухи, кохані Афродіти: цар Анхіз та красень-Адоніс. Символічними є також згадки про богів, безпосередньо пов'язаних із пастушим життям. Це Гермес, що серед багатьох своїх обов'язків був ще й покровителем пастухів і пасовищ, Пріап – бог садів, виноградників, отар, а також Пан – бог лісів, отар, пастухів. Імена міфічних пастухів зафіксовані й у інших ідиліях, це зокрема Адоніс (III: 46–47; XX: 35), Ендіміон (III: 49–50; XX: 37), Поліфем (VI; XI), бог Протей, який пасе стадо тюленів (VIII: 52), Діоніс (XX: 33), Аттіс (XX: 40), Ганнімед (XX: 41), Паріс (XXVII: 1).

З темою пастушого життя в Феокріта пов'язано чимало іменникової лексики, яку можна розподілити на декілька тематичних рядів (далі ТР): “Групи тварин”, “Свійські тварини”, “Продукти тваринного походження”, “Побут”, “Рід занять”, “Мистецтво”. Загалом названі ряди вміщують 89 лексеми. У статті досліджено безпосередній зв'язок цієї лексики із зображенням життя пастухів у Феокріта. Звичайно, до зазначеної групи іменників можна було б віднести і ЛСГ “Нежива природа”, однак, на нашу думку, ця група заслуговує окремого детального вивчення.

Варто зауважити, що важливе місце в буколіках займає лексика, пов'язана з тваринним світом. Тут немає нічого дивного, адже життя пастухів проходило на лоні природи, в оточенні свійських та диких тварин. Практично в кожній буколіці (окрім VII, IX*, X, XX*) Феокріт вживає якесь слово на позначення стада, а якщо такого слова немає, то його замінюють назви свійських тварин. Автор використовує дев'ять іменників на позначення груп тварин: ἡ ἀγέλη (1) і ἡ ἀγέλα *дор.* (4) – стадо (переважно корів і биків), τὸ βουκόλιον (1) – стадо великої рогатої худоби (корів і биків), ἡ ποίμνα *дор.* (3) – стадо овець (отара), τὸ ποίμνιον (3) – невелике стадо овець, τὸ πῦν, πῶεος (1) – стадо овець, а також збірні іменники: τὸ μῆλον *pl.* (2) і τὸ μᾶλον *дор. pl.* (4) – дрібна худоба (вівці, кози) й τὸ βοτόν (1) – худоба (переважно вівці).

У Феокріта пастухи частіше були найманими працівниками або ж випасали власне стадо [4, р. 1]. Дафніс із останньої буколічної ідилії мав велике стадо і тому вважався досить заможним: Τεύχω σοι θαλάμους, τὰ δὲ πῶεα καλὰ νομεύω – Спальню тобі я збудую, бо пасу багате стадо (XXVII: 38). Натомість пастухи з п'ятої ідилії Комат і Лакон пасли стада своїх господарів.

Назви свійських тварин, вжиті в ідиліях Феокріта, умовно можна поділити на дві групи: дрібна та велика рогата худоба. До першої групи ми відносимо тварин із козячого та

овечого стада різних статі і віку. Їх кількість приблизно рівна, проте з незначною перевагою перших. Отже, до козячого стада належать: “коза” – ἡ αἴξ, αἰγός (26), ἡ χίμαιρα (4) і ἡ μηκάς, αδος (2) (останній іменник, точніше субстантивований прикметник, дослівно означає “яка мекає” і є звуконаслідувальним – *О. І.*), “козел” – ὁ τράγος (7), ὁ κνάκων, ωνος *дор.* (1) і субстантивований прикметник із конкретним значенням “який буцається” ὁ κορυπίλος (1), а також “козеня” – ὁ ἔριφος (7) і ὁ τραγίσκος (1), що є демінутивом від іменника ὁ τράγος. Цікавим є слово ὁ і ἡ χίμαρος, для якого характерна полісемія, адже воно може означати “козел”, “коза” і “козеня”. У першій ідилії цей іменник трактується як молода коза, яка ще не народжувала (I: 6, 6), у п’ятій – як козеня, адже переважно молодих тварин приносили в жертву богам, а в цьому випадку Музам (V: 81).

Полісемія властива і для лексем на позначення тварин із овечого стада, наприклад, ὁ і ἡ οἶς, ἴδος (2) і ὁ і ἡ οἶς, οἶός (10) – баран, вівця або ж ὁ і ἡ ἀρήν (4) – баран, ягня, вівця. Із контексту важко простежити правильне значення, оскільки бракує морфологічних вказівок, але можна припустити, що найчастіше це були вівці, оскільки вони більше цінувалися, зокрема через те, що давали молоко і сир. Крім того, вжито іменник “баран” – ὁ κριός (1) і кілька лексем зі значенням “ягня”: ὁ і ἡ ἀρνός (2), ἡ *ἀρνίς, ἴδος (2), ἡ *ἀρνάς, ἄδος (1), ὁ і ἡ ἀρνός (5).

На позначення великої рогатої худоби Феокрит використав також чимало лексичних одиниць: “бик, корова” – ὁ і ἡ βοῦς, βοός (11) і ὁ βῶς *дор.* (1), “бик” – ὁ ταῦρος (6), синонімічний ряд зі значенням “телиця, молода корова” – ἡ δαμάλη (2) і ἡ δαμάλα *дор.* (4), ἡ μόσχος (5), ἡ πόρτις, ιος (7); “ялівка” – ἡ στεῖρα (1) і “теля” – τὸ μοσχίον (2).

Окремо від згаданих груп стоять два іменники: ὁ і ἡ ὕς, ὕός – свиня (1) і ὁ і ἡ κύων, κυνός – собака (9). Лексема ὕς згадується лише в одному випадку, в порівнянні з Афіною: ὕς ποτ’ Ἀθαναίαν ἔριν ἤρισεν – Задумала свиня змагатися з Афіною (V: 23). Натомість лексема κύων досить часто вживана. Це пояснюється тим, що собака – дуже важлива для пастухів, оскільки є охоронцем стада. У кількох випадках собака характеризується досить цікавими означеннями: Χάμιν ἔστι κύων φιλοπόμνιος ὃς λύκος ἄγχει – Я володію псом, схожим на вовка, який турботливо охороняє стада (V: 106-107); ἄ τοι τᾶν οἴων ἔλεται σκοπός ἃ δὲ βαῦσδει – [собака] сторож овець, їй відповідає гавкотом (VI: 10); Ὡ Λάμπουρε κύων – О пес мій Лампур (дослівно “світлохвостий” – *О. І.*) (VIII: 65); ὁ κύων ὁ φαλαρδς – собака з білими плямами (VIII: 27).

До свійських тварин пастухи ставились з особливою турботою та любов’ю, прикладом чого є такі слова Дафніса: Ἄδει’ ἃ φωνὰ τᾶς πόρτιος, ἀδὺ τὸ πνεῦμα – Солодкий для мене голос корови і солодкий її подих (VIII: 76). Вони були для пастухів друзями. Це пояснюється частими звертаннями до тварин, їм надають людські якості, придумують імена. Наприклад, такий уривок із вже згадуваної пісні про смерть Дафніса: Πολλοὶ οἱ πᾶρ ποσσὶ βόες, πολλοὶ δὲ τε ταῦροι, / πολλοὶ δ’ αὖ δαμάλαι καὶ πόρτιες ὠδύραντο. – Багато біля ніг його було волів і биків, / багато корів і телиць плакало. (I: 74-75) Тут бачимо персоніфікацію тварин. Подібне явище спостерігаємо в античному романі Лонга “Дафніс і Хлоя”: “Почулося тужливе мукання худоби, яка бігала туди-сюди, налякавшись. Козопаси та вівчарі говорили, що це був плач худоби за мертвим волопасом” [4, с. 30]. Є й інші приклади, коли тваринам властива людська поведінка: Ταὶ δαμάλαι δ’ αὐτὸν μυκώμενα ὥδε ποθεῖντι – Телиці за ним сумують, мукаючи (IV: 12); ὠρχεῖντι’ ἐν μαλακᾷ ταὶ πόρτιες αὐτίκα ποῖα – зараз же затанцювали корови на м’якій траві (VI: 45); Ὡ τράγε, τᾶν λευκᾶν αἰγῶν ἄνερ, [...] ἴθ’ “ὦ καλὲ” καὶ λέγε “Μίλων...” – Козлику, муже білих кіз, [...] піди і скажи: “О любий Мілоне...” (VIII: 49-51). Двічі разом

із назвами тварин, зокрема корів, вживалися означення, характерні для людей: Δειλαῖαί γ' αὔται – нещасні ж вони (IV: 13); Ἦ μὲν δειλαῖαί γε, καὶ οὐκέτι λῶντι νέμεσθαι – Таки нещасні, і навіть не хочуть пастися (IV: 14).

Як вже було зауважено, пастухи давали своїм тваринам імена. Іноді вони були пов'язані з кольором шерсті, наприклад: Σίτθ', ὁ Λέπαργος. / Σίτθ', ἡ Κυμαίθα, ποτὶ τὸν λόφον. Οὐκ ἔσακούεις; / Ἦξῶ, ναὶ τὸν Πᾶνα, κακὸν τέλος αὐτίκα δωσῶν, / εἰ μὴ ἄπει τουτῶθεν. Ἴδ' αὖ πάλιν ἄδε ποθέρπει. / Εἶθ' ἥς μοι ῥοικόν τι λαγωβόλον, ὥς τυ πάταξα. – Ну ж бо, Білий. / Ану, Кімайта, до пагорбу. Не слухаєш? / Паном клянусь, доберусь і тоді настане поганий кінець, / якщо назад не повернешся. Дивись-но, ти знову туди. / Як візьму свою загнуту палицю, то тебе наб'ю (IV: 45–49). Тут пастух не тільки кличе корову на ім'я, але й спілкується з нею, наче з людиною, наказує їй і погрожує. Ось згадуються ще імена, цього разу кози і цапа: Ὡδ' ἴθι, Κισσαίθα τὴ δ' ἄμελγέ νιν. Αἰ δὲ χίμαιραι, / οὐ μὴ σκιρτασεῖτε, μὴ ὁ τράγος ὕμμιν ἀναστῆ. – Іди сюди, Кіссайта, сам її подоїш. Кози, / не стрибайте, щоб козел на вас не піднімався (I: 151–152) й ὁ Λευκίτας ὁ κορυπίλος – ти ж, Левкіт, який буцається (V: 145–150). А тут пастух Лакон звертається до своїх овець: Οὐκ ἀπὸ τᾶς δρυὸς, οὗτος ὁ Κώναρος ἄ τε Κιναίθα; / Τουτεῖ βοσκησεῖσθε ποτ' ἀντολάς, ὥς ὁ Φάλαρος – Геть від дубів Конар і Кінайта! / Тут пасіться на сході, де і Фалар (V: 102–103). В іменах тварин можна зауважити деяку схожість, зокрема фонологічну, адже, жіночі імена Кімайта, Кіссайта та Кінайта надзвичайно співзвучні і мелодійні. Імена тварин чоловічої статі, навпаки, короткі і звучать досить сухо – Левкіт, Фалар, Конар. Можна припустити, що тут ідеться про певну гендерну різницю.

Зафіксовано також багато прикладів простих звертань до тварин: Αἴγες ἐμαί – Кози мої (V: 1); Σίττ', ἀμνίδες – Ну ж бо, овечки (V: 3); Σίττ' ἀπὸ τᾶς κοτίνω, ταὶ μηκάδες – Геть від маслини, кози (V: 100); Φρμάσσεο, πᾶσα τραγίσκων / νῦν ἀγέλα... – Скачи, моє стадо козенят (V: 141–142); Αἴγες ἐμαί, θαρσεῖτε, κερούτιδες – Мої кози, веселіться, рогаті! (V: 145); Αἴγες ἐμαί, βόσκεσθε: τὰ βοκόλω ἔργα νοήσω. / Ταῦροι, καλὰ νέμεσθ', ἵνα παρθένω ἄλσεα δεῖξω. – Кози мої, пасіться, поки я подивлюсь власність пастуха. / Бики, гарно пасіться, поки я дівчині покажу лісок (XXVII: 47–48); Ταὶ δ' ὄιες, μηδ' ὑμὲς ὀκνεῖθ' ἀπαλᾶς κορέσασθαι / ποῖας – Вівці мої, наїдайтесь досита зеленою травою (VIII: 67–68).

Оскільки тварини відігравали вагому роль у житті пастухів, то саме вони стали одним із основних об'єктів для порівняння в Феокріта. Наприклад, звертаючись до Амарілліс, пастух порівнює її із кізонькою: ὄσον αἴγες ἐμὴν φίλαι, ὄσον ἀπέσβης – ти миліша від кіз, а погасла (IV: 39). Заслуговує на згадку й таке художнє порівняння: φεύγεις δ' ὥσπερ ὄις πολὶὸν λύκον ἀθρήσασα – ти тікаєш, наче овечка, що побачила сірого вовка (XI: 24) чи τόσσον ἐρῶ Μυρτοῦς, ὄσον εἶαρος αἴγες ἔρανται – так він закохався в Мірто, як кози закохуються навесні (VII: 97). Із цього ряду стилістичних засобів виділяється багатокomпонентне порівняння Поліфема, коли він говорить про свою кохану Галатею: λευκοτέρη πακτᾶς, ἀπαλωτέρα ἀρνός, / μόσχῳ γαυροτέρη... – ти біліша від сиру, м'якіша від ягняти, / веселіша від телички... (XI: 20–21). А ось так відповідає дівчина надокучливому пастуху: Καλὸν σοι δαμάλας φιλέειν, οὐκ ἄζυγα κώραν – Краще б теличку цілував, а не незаміжно дівчину (XXVII: 8).

Свійські тварини також були подарунками закоханих: Ἦ μὲν τοι λευκὰν διδυματόκον αἴγα φυλάσσω – Я для тебе бережу білу козу, що двох [козенят] народила (III: 34) і своєрідною грошовою одиницею, наприклад, в оплаті за навчання: τὰν μιτύλαν δωσῶ τα δίδακτρά τοι αἴγα, / ἄτις ὑπὲρ κεφαλᾶς αἰεὶ τὸν ἀμολγέα πληροῖ – дав би тобі за навчання безрогу кізоньку, / яка завжди через край наповнює дійницю (VIII: 86–87).

Пастухи, звичайно ж, користувались продуктами тваринного походження: деякі споживали як їжу, деякі використовували як одяг. До назв продуктів харчування відносяться лексеми: τὸ κρέας, κρέατος (4) – м'ясо, шматок м'яса, τὸ γάλα, γάλακτος (8) – молоко, ἡ πακτὰ *дор.* (1) – спресований сир, ὁ τυρός (3) – сир і ἡ τάμισος (2) – молочна закваска, сичуг.

Як одяг пастухи використовували шкури або руно вбитих свійських тварин. Це поняття виражалось кількома словами, близькими за значенням: τὸ δέρμα, ατος (3), ὁ πόκος (1) і τὸ νάκος, εος (3): Ἄλλ' ἐγὼ ἐς χλαῖναν μαλακὸν πόκον, ὀπλόκα πέξω / τὰν οἶν τὰν πέλλαν, Κρατίδα δωρήσομαι αὐτός – А я на плащ настрижу м'якої шерсті / з тої темно-бурої вівці, і подарую Кратіду (V: 98–99). Похідними поняттями від названих можна вважати іменники, що конкретизують тип шкури – овеча шкура: ἡ ἀρνακίς, ίδος (1), ἡ βαίτα *дор.* (1) і τὸ κῶας (1), а також козяча шкура – ἡ τραγείη (1): Τὰν βαίταν ἀποδύς ἐς κύματα τηνῶ ἀλεῦμαι – Скинуй я шкуру і кинусь у хвилі (III: 25). Окремо використовували й шерсть тварин: τὸ εἶριον *еп.-іон.* (1) і τὸ ἔριον (1), ἡ θρίξ, τριχός (1). Показовим є такий приклад використання шкур тварин у побуті: ἔχω δέ τοι, ὅσσο' ἐν ὀνειρώ / φαίνονται, πολλὰς μὲν οἷς, πολλὰς δὲ χιμαίρας, / ὧ μοι πρὸς κεφαλαῖ καὶ πρὸς ποσὶ κῶεα κέϊται. / Ἐν πυρὶ δὲ δρυῖνω χόρια ζέει, ἐν πυρὶ δ' αὔαι – маю все, про що можна мріяти, багато шкур овечих, багато і козячих, / одні кладу під голову, інші – під ноги. / На вогні із дубових полін варю нутроці, на вогні [печу] і жолуді (IX: 16–19).

Життя сицилійських пастухів, описаних у буколіках Феокріта, характеризується також словами на позначення предметів побуту. Найперше, це посуд для надоювання молока – дійниця, відерко: ἡ скаφίς, ίδος (1), ἡ πέλλα (1), ὁ γαυλός (2), ὁ ἀμολγεύς, έως (1) та зберігання рідини: ἡ κάλις, ίδος – дзбан (1) і ὁ πίθος – піфос (2). Чимало лексем вжито на позначення ємкостей для пиття: τὸ κισσύβιον – дерев'яний кубок (1), τὸ δέπας, αος (2) і ἡ κύλιξ, ικος (1) – чаша, кубок, ὁ κρατήρ, ἦρος – чаша (4), τὸ σκύφος, εος – бокал, чаша (1). Для заквашування сиру пастухи використовували плетені кошики: ὁ ταρσός (1) й ὁ τάλαρος (3). Образ пастуха довершували такі знаряддя праці як “пастуший посох, палиця” – τὸ λαγωβόλον (2) і ἡ κορύνη (3), що зазвичай виступають із постійним означенням ῥοικός “вигнутий”, “кривий”.

Про лексику, яка відображає рід занять, ми частково говорили, коли аналізували градацію пастухів із зазначенням кількісного вживання відповідних лексем. Однак цей TP варто доповнити ще одним видом діяльності, що був притаманний пастухам. Із контексту зрозуміло, що пастухи в Феокріта не прості робітники, вони поети, співаки, музиканти, адже обов'язковим у кожній ідилії є пісенне змагання. Саме тому автор вживає щодо своїх головних героїв ще й інші назви, що характеризують їхню творчу сторону. Хоч таких прикладів небагато, однак вони дуже показові: ὁ μελικτάς, οὔ – співак, музикант (1), ὁ συρικτάς, οὔ *дор.* – який грає на сирінзі (3), ὁ ἀοιδός – співець (2), ὁ ἰυκτά, οὔ *дор.* – який створює шум, *перен.* флейтист (1). Поєднання двох професій знайшло своє вираження в такому звертанні: ποιμῆν εἰροπόκων οἶων συρικτὰ Μενάλκα – о Меналку, пастуше волохатих овець, [майстре] грати на сирінзі (VIII: 9).

Разом із названими лексемами є також слова на позначення музичних творів, які виконували пастухи. Ця лексика формує TP “Мистецтво”: “пісня, наспів” – τὸ μέλος, εος (3) і τὸ μέλισμα, ατος (1), “гімн, хвалебна пісня” – ὁ ὕμνος (1), “пісня” – ἡ ἀοιδά *дор.* (23), й ἡ ὠδά *дор.* (4), “пісенька” – τὸ μελύδριον (1), “спів, звуки” – ἡ молπά *дор.* (1). Цікавим є те, що іменник ἡ ἀοιδά двадцять разів вжитий у першій ідилії, а решта разів у трьох інших ідиліях. Та у всіх випадках (крім одного – Ἡ καλὰς ἀοιδάς у X: 38) це одне й те саме слововосполучення – ἀοιδά βουκολικά, що означає “пастуша пісня”.

Неодмінним атрибутом кожного пастуха, окрім пастушої палиці, був музичний інструмент, переважно зроблений своїми руками. Така традиція сягає аж до міфічних часів, коли бог Гермес, викравши корів у Аполлона, змайстрував із панцира черепахи першу ліру [1, с. 67]. Феокрітові ж пастухи, подібно до Пана, грали здебільшого на примітивних духових інструментах. Найчастіше це була “сирінга” (інші значення – дудка, сопілка) – ἡ σῦριγγς, γγος (15) або “сопілка” (флейта) – ὁ αὐλός (4). Рідше зустрічалися назви “очеретяна сопілка” ὁ δῶναξ, ακος (1), “поперечна дудка” ὁ πλαγιάυλος (1). Виняток із цього ТР становить ἡ φόρμιγγς, γγος – формінга, що була видом кіфари, а отже, струнним музичним інструментом. Із тексту буколік ми також можемо дізнатися про технологію виробництва сопілки чи сирінги, наприклад, описи з восьмої ідилії, коли ці інструменти були винагородою у пісенному змаганні: Σύριγγ’ ἄν ἐπόησα καλὰν ἐγὼ ἐννεάφωνον, / λευκὸν κηρὸν ἔχοισαν, ἴσον κάτω, ἴσον ἄνωθεν. [...] Ἡ μὲν τοι κήγῳ σύριγγ’ ἔχω ἐννεάφωνον, / λευκὸν κηρὸν ἔχοισαν, ἴσον κάτω, ἴσον ἄνωθεν. / Πρώαν νιν συνέπαξ’ ἔτι καὶ τὸν δάκτυλον ἀλγῶ / τοῦτον, ἐπεὶ κάλαμός ἐ διασχισθεὶς διέτμαξεν. – Я сам вирізав гарну сирінгу із дев’ятьма голосами, / вона покрита білим воском, як знизу, так і зверху [...] І я маю сирінгу із дев’ятьма голосами, / вона покрита білим воском, як знизу, так і зверху. / Недавно її вирізав, ще навіть палець болить / той, що я порізав, коли розділяв очерет (VIII: 18–19, 21–24). Цікавий приклад, як у двох рядках згадується більшість вже відомих інструментів: Ἄδῦ δέ μοι μέλισμα, καὶ ἦν σύριγγι μελίσδω, / κῆν αὐλῶ λαλέω, κῆν δῶνακι, κῆν πλαγιάύλω – Солодкий мій спів, і на сирінзі граю, / і на флейті, і на очеретяній сопілці, і на поперечній дудці (XX: 28–29).

Підсумовуючи, відзначимо, що для відображення пастушого життя Феокріт використав близько дев’яноста лексичних іменникових одиниць, серед яких чимало синонімічних рядів, що свідчить про багатий авторський словник. Лексика розподіляється на кілька тематичних рядів: “Групи тварин”, “Свійські тварини”, “Продукти тваринного походження”, “Побут”, “Рід занять”, “Мистецтво”. Серед стилістичних фігур найчастіше зустрічаються персоніфікація та метафора. Аналізовані твори є багатим матеріалом для досліджень, тому в подальшій перспективі – детальніший аналіз кожної тематичної групи, а також визначення їхньої ролі в формуванні авторського стилю Феокріта.

1. Античний роман. Лонг. Дафніс і Хлоя. Харітон. Херей і Калліроя. / Ред. кол. : Мирон Борецький (голова) та ін. – Дрогобич : Коло, 2004. – 192 с. 2. Попова Т. В. Буколика в системі древнегрецької поезії / Т. В. Попова. // Поетика древнегрецької літератури – М. : Наука, 1981. – С. 96–177. 3. Словник античної міфології / Уклад. І. Я. Козовик, О. Д. Пономарів; вступ. стаття А. О Білецького; відп. ред. А. О Білецький. – 2-е вид. – К. : Наук. думка, 1989. – 240 с. 4. Gutzwiller K. The Herdsman in Greek Thought / Kathryn Gutzwiller. // Brill’s Companion to Greek and Latin Pastoral. Ed. by Marco Fantuzzi and Theodore Papanghelis. – Leiden, Boston, 2006. – P. 1–23. 5. Komiyama N. The Pastoral Hierarchy in Theocritus and its Reception in post-Theocritean Bucolic Poetry / Naoko Komiyama. – Manchester : School of Arts, Histories and Cultures, 2011. – 128 p. 6. Paschalis M. ‘Battus and “batos”’: Wordplay in Theocritus’ fourth Idyll. / Michael Paschalis. // Rheinisches Museum für Philologie. — 1991. — Bd. 134. — S. 205.

**ПАСТУШЬЯ ЖИЗНЬ В БУКОЛИКАХ ФЕОКРИТА:
ЛЕКСИЧЕСКИЙ И СТИЛИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТЫ**

Орыслава Ивашкив

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина

E-mail: oryslava_ivashkiv@ukr.net

Рассмотрен образ пастуха в буколических идиллиях древнегреческого поэта Феокрита, осуществлены систематизация, деление на тематические ряды и анализ лексических единиц, связанных с темой пастушьей жизни, а также определена роль художественных фигур в тексте.

Ключевые слова: Феокрит, буколика, пастух, лексема, тематический ряд.

**PASTORAL LIFE IN THE BUCOLIC POETRY OF THEOCRITUS:
LEXICAL AND STYLISTIC ASPECTS**

Oryslava Ivashkiv

Ivan Franko National University of Lviv,

1, Universytetska St., Lviv 79000, Ukraine

E-mail: oryslava_ivashkiv@ukr.net

In this article the character of the herdsman in the Bucolic idylls of the Greek poet Theocritus has been analyzed. The systematization, distribution into thematic rows and analysis of lexical units connected with the topic of pastoral life have been offered. The role of the stylistic devices in the text has been determined as well.

Keywords: Theocritus, bucolic, herdsman, lexis, thematic row.

Стаття надійшла до редколегії
11.01.2012 р.

Статтю прийнято до друку
22.05.2012 р.